

UTBILDNING FÖR INTEGRERADE ELEVER

2023-08-20

Förord

Hur väl skolan lyckas anpassa utbildning och undervisning för elever med intellektuell funktionsnedsättning är ett mått på en likvärdig skola med hög inkluderingskapacitet. Att söka efter sätt att öka kompetens att utbilda och undervisa dessa elever är ett synnerligen viktigt och ständigt pågående förbättringsarbete.

Denna rapport syftar till att underlätta spridning av erfarenheter av ett utvecklingsprojekt som genomfördes under perioden 2022-09-01 till 2023-08-31. För att ge ett verksamhetsnära stöd i form av utbildning och handledning beviljades projektet SiS medel av Specialpedagogiska skolmyndigheten för projektet *”Tillsammans för framtidens skola - rustad för olikheter”*. Projektet är nu genomfört av grundskoleförvaltningen i Göteborg. Det avsåg att särskilt gynna integrerade elever, det vill säga den ökande andel elever som är mottagna i anpassad grundskola men som får sin utbildning företrädesvis i den ordinarie grundskolan. Erfarenheter från projektet kan bidra till att bygga upp en struktur i utbildningsområdet/skolan för fortsatt gemensam kompetensutveckling för professioner som möter integrerade elever.

När det gäller integrerade elever behöver undervisning, lärmiljö och utbildningen i sin helhet planeras och genomföras utifrån både grundskolans och den anpassade grundskolans läroplaner och timplaner, vilket ställer krav på organisation och att alla personalkategorier har kunskap och kompetens. I projektansökan anges att behovet kan vara stort.

Innehåll

1	Integrerade elever med intellektuell funktionsnedsättning	5
2	Kartläggning av behov	6
2.1	Utformning av kartläggande enkät	6
2.2	Resultat och användning av enkätundersökningen.....	7
2.2.1	Svarande	7
2.2.2	Kunskaper om Intellektuell funktionsnedsättning	7
2.2.3	Integrerade elevers möjligheter att nå kunskaper	8
2.2.4	Betygsättning.....	8
2.2.5	Diskussioner om undervisningsutveckling i arbetslag	8
2.2.6	Kunskaper om grundsärskolans läro- och kursplaner	9
2.2.7	Anpassad undervisning	9
2.2.8	Stöd i att göra anpassningar	9
2.2.9	Elevers möjligheter att utveckla normer och värden.....	10
2.2.10	Trivsel och trygghet i klassen.....	10
2.2.11	Trivsel och trygghet i skolan	10
2.2.12	Elever möts och lär av varandra	11
2.2.13	Organisation som gynnar inkludering.....	11
2.2.14	Elevinflytande	11
2.2.15	Samarbete med vårdnadshavare.....	11
2.2.16	Förberedelse för övergång	12
2.2.17	Kommentarer i enkät	12
2.3	Föreställningskartor	13
2.3.1	Genomförande av föreställningskartor	13
2.3.2	Resultat av föreställningskartor.....	14
3	Kompetenshöjande insats	17
3.1	Projektets mål.....	17
3.2	Aktiviteter.....	17
4	Projektets resultat	19
4.1	Aktiviteter.....	19
4.1.1	Svarande	20
4.1.2	Kunskaper om Intellektuell funktionsnedsättning	20
4.1.3	Integrerade elevers möjligheter att nå kunskaper	20
4.1.4	Betygsättning.....	21
4.1.5	Diskussioner om undervisningsutveckling i arbetslag	21

4.1.6	Kunskaper om grundsärskolans läro- och kursplaner	21
4.1.7	Anpassad undervisning	22
4.1.8	Stöd i att göra anpassningar	22
4.1.9	Elevers möjligheter att utveckla normer och värden.....	22
4.1.10	Trivsel och trygghet i klassen.....	23
4.1.11	Trivsel och trygghet i skolan	23
4.1.12	Elever möts och lär av varandra	23
4.1.13	Organisation som gynnar inkludering.....	24
4.1.14	Elevinflytande	24
4.1.15	Samarbete med vårdnadshavare.....	24
4.1.16	Förberedelse för övergång	25
4.1.17	Kommentarer i enkät	25
4.2	Föreställningskartor efter insats.....	26
4.2.1	Bilder från workshop om vad som är viktigt, och från vad deltagare i insats lärt sig mest av.....	26
5	Diskussion	27
5.1	Processen	27
5.1.1	Utvärderingen.....	27
5.2	Resultaten	28
5.3	Framtiden	29
6	Bilaga 1 Enkät.....	30

1 Integrerade elever med intellektuell funktionsnedsättning

I detta inledande kapitel redogörs kort för vad som menas med integrerade elever, intellektuell funktionsnedsättning och för vad anpassad grundskola är. Ett perspektiv är att integrerade elever handlar om all personals kompetens, om en gemensam lärmiljö och om alla elever.

Alla lärare möter elever med olika grad av intellektuella funktionsuppsättningar. En del elever har intellektuell funktionsnedsättning, hädanefter IF, med ett IQ lägre än 70. Dessa elever har genomgått en utredning och är mottagna och erbjuds plats i skolformen anpassade grundskolan. Insatsen som denna rapport utvärderar intresserar sig emellertid för den ökande andel elever som är mottagna i skolformen anpassad grundskola men som får sin utbildning företrädesvis i den ordinarie grundskolan. Dessa elever kan benämnas integrerade elever, vilket innebär att undervisning, lärmiljö och utbildningen i sin helhet behöver planeras och genomföras utifrån både grundskolans och den anpassade grundskolans läroplaner och timplaner.

Denna rapport är tillkommen i samband med projektet *”Tillsammans för framtidens skola - rustad för olikheter”*. Projektets insatser vänder sig till de grundskolor som har elever mottagna i den anpassade grundskolan, och är ämnat att höja kunskapen om den anpassade grundskolans läroplan så att de elever som är integrerade får undervisning utifrån rätt läroplan. Ur ett tillgänglighetsperspektiv utöver vad som är projektets mål är denna studie relevant även utanför projektets ramar då egentligen alla lärare och all personal behöver kompetens att undervisa och söka anpassningar för elever med variationer i intellektuell funktion. Utöver elever med konstaterad IF som är integrerade i den ordinarie grundskolan finns därutöver elever som inte har genomgått testning men som vid testning skulle kunna kvalificera för inskrivning i den anpassade grundskolan. Här finns även en inte oansenlig andel elever som gränsar till IF. Inte sällan är det dessutom så att vad som i undervisning fungerar för elever med IF också kan vara sådant som även en större grupp elever är i behov av, varför kompetens att undervisa och söka anpassningar för integrerade elever rymmer potential att utveckla undervisning och lärmiljö för alla elever.

Undervisning av kompetenta och behöriga lärare är av avgörande betydelse för hur väl elever uppnår målen för utbildningen. För dessa lärare och inte minst för eleven är det av stor betydelse hur utbildningen och därmed hela skolan fungerar, och att all personal med olika funktioner har kompetens att svara mot de behov som eleven är i. Här finns lärare i olika åldrar, speciallärare med inriktning mot intellektuell funktionsnedsättning eller motsvarande undantag, lärare i fritidshem, behöriga lärare och lärare utan formell behörighet, elevassistenter och elevhälsans professioner och sist men inte minst skolledare

som ansvarar för att organisera skolans inre arbete och skapa goda förutsättningar.

2 Kartläggning av behov

I detta kapitel två redogörs för den kartläggning som genomfördes innan någon insats inom projektet skedde. Denna kartläggning är i sig ett resultat av projektet då den inte hade genomförts utan projektet. Kartläggningen synliggöra att det finns stora behov i organisationen och den användes som underlag för utformning av insatser i projektet.

För att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt krävs *kunskap*. I detta fall särskilt om intellektuell funktionsnedsättning, om den anpassade grundskolans läro- och kursplaner, om lämpliga anpassningar såväl didaktiskt som socialt och att vara trygg i att bedöma efter den anpassade grundskolans betygskriterier.

Det krävs också *kompetens* att omsätta kunskap i handling. Här handlar det om att planera lektioner efter två läroplaner i en integrerad miljö där det genom ledarskap och bemötande skapas ömsesidiga positiva relationer och ges inflytande till elever med olika funktionsuppsättningar så att det finns trygghet och trivsel i hela elevgruppen. Det handlar också om att samverka med den samlade elevhälsans professioner och med assistenter

Skolans *organisation* behöver gynna inkludering av integrerade elever. Här handlar det exempelvis om att garantera att kunskaper finns och utvecklas, samt att uppmuntra och ge goda möjligheter att anpassa undervisning och lärmiljö för integrerade elever. Behov av kompetensutveckling behöver vara kända och det ska finnas möjlighet till kompetensutveckling. Kapacitet att omsätta elevens behov och behov i undervisning till anpassningar behöver underhållas och byggas. Centralt är att arbetslag diskuterar undervisningsutveckling med särskilt fokus på IF och integrerade elever. Det behöver stödstrukturer för att genomföra anpassningar. Här är det viktigt med fungerande former för samverkan mellan lärare, mellan elevhälsa och lärare och med vårdnadshavare. Slutligen är det också en organisationsfråga att integrerade elever förbereds väl inför övergång när de slutar den anpassade grundskolan.

2.1 Utformning av kartläggande enkät

Undervisning är ett självklart fokus i skolverksamhet. Men möjlighet till stöd för såväl lärare som elever och utformning av utbildning innebär att alla verksamma i skolan omfattas. Ett relationellt perspektiv på integrerade elever, snarare än ett kategoriskt perspektiv, innebär dessutom att lärmiljön är gemensam och att alla elever påverkas.

Innan interventionen i form av stöd och kompetenshöjande insatser drog i gång fick målgruppen i form av olika personalkategorier anonymt besvara en enkät genomförd i Google Forms höstterminen 2022. Enkäten stämde av med

projektledarna och distribuerades av dessa till deltagare i insatsen. Den besvarades av personal som kommer i kontakt med integrerade elever där skolor anmält intresse för att vara med i projektet. Detta riktade urval ger inte tillräcklig grund för att vetenskapligt representera behovet i hela organisationen. Enkäten ger trots detta en bild av behovet av insats, och den fungerar väl som underlag till utformning av insatsen i projektet.

En bakgrund till frågorna i enkäten är samverkan mellan projektledning och utvärderare. Frågorna utgår projektansökan och från aspekter som forskning och utredningar om grundsärskolan lyfter fram som särskilt viktigt att beakta.

2.2 Resultat och användning av enkätundersökningen

Kartläggningen är i projektet ett medel, snarare än ett mål i sig. Den kartläggande enkäten är en del i projektet som initialt genomfördes som underlag för utformning av den kompetenshöjande insats som genomfördes inom ramen för projektet. I kapitel fyra kommer senare att redovisas resultat för när enkäten användes efter utbildningsinsatsen.

De svarande fick ta ställning till påståenden. På en femgradig skala ombads de ange om de inte alls instämde, till att de instämde helt. Nedan redovisas resultat av den kartläggande enkäten i avrundade procenttal.

2.2.1 Svarande

Personer med olika funktioner som kommer i kontakt med integrerade elever besvarade enkäten. Flera svar var möjliga att ange. 81 personer besvarade enkäten, och 84 svar angavs (varför en procentsiffra högre än 100 % är möjlig i redovisningen nedan). Fördelningen av svarande blev som följer:

- Skolledare 5 % (4 st.)
- Elevassistent 6 % (5 st.)
- Elevhälsans professioner 19 % (15 st.)
- Speciallärare 3 % (1 st.)
- Lärare i fritidshem 0 % (0 st.)
- Lärare i lägre åldrar 44 % (35 st.)
- Lärare i högre åldrar 27,5 % (22 st.)
- Lärare utan legitimation 2,5 % (2 st.)

2.2.2 Kunskaper om Intellektuell funktionsnedsättning

Resultat: Uppfattningen om de egna kunskaperna om IF var tämligen normalfördelade, där idealet förstås är att de svarande skulle instämma med att deras kunskaper är goda. Kartläggningen visar här på ett behov av kunskapshöjande insatser.

Påstående: *Jag har goda kunskaper om IF och dess konsekvenser för elevers utveckling och lärande.*

- 1) 9 % Instämmer inte alls
- 2) 26 %
- 3) 36 %
- 4) 20 %
- 5) 10 % Instämmer helt

2.2.3 Integrerade elevers möjligheter att nå kunskaper

Resultat: Det finns ett avsevärt glapp mellan mål och möjligheterna för elever att nå dem.

Påstående: *Integrerade elever mottagna i grundskolan har goda möjligheter att nå kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier för grundskolans kursplaner.*

- 1) 11 % Instämmer inte alls
- 2) 20 %
- 3) 37 %
- 4) 23 %
- 5) 9 % Instämmer helt

2.2.4 Betygsättning

Resultat: Lärare i åk sex till nio kan få i uppgift att sätta betyg på integrerade elever, vilket de är otrygga med.

Påstående: *Om vårdnadshavare eller integrerad elev så begär är jag trygg med att sätta betyg.*

- 1) 17 % Instämmer inte alls
- 2) 22 %
- 3) 24 %
- 4) 22 %
- 5) 15 % Instämmer helt

2.2.5 Diskussioner om undervisningsutveckling i arbetslag

Resultat: Samtal om undervisningsutveckling utifrån integrerade elevers behov och måluppfyllelse är eftersatt.

Påstående: *Arbetslag diskuterar regelbundet hur undervisningen kan utvecklas, utifrån förhållandet mellan integrerade elevers funktionsnedsättning, prestationer och kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier.*

- 1) 43 % Instämmer inte alls
- 2) 22 %
- 3) 22 %
- 4) 9 %
- 5) 3 % Instämmer helt

2.2.6 Kunskaper om grundsärskolans läro- och kursplaner

Resultat: Kunskaperna om grundsärskolans läro- och kursplaner är otillräckliga.

Påstående: *Jag har goda kunskaper om grundsärskolans läro- och kursplaner.*

- 1) 23 % Instämmer inte alls
- 2) 29 %
- 3) 31 %
- 4) 16 %
- 5) 1 % Instämmer helt

2.2.7 Anpassad undervisning

Resultat: Undervisning för elever med IF är inte tillräckligt anpassad.

Påstående: *Elever med intellektuell funktionsnedsättning erbjuds undervisning som i hög grad är anpassad i enlighet med grundsärskolans kurs- och timplaner.*

- 1) 26 % Instämmer inte alls
- 2) 37 %
- 3) 30 %
- 4) 7 %
- 5) 1 % Instämmer helt

2.2.8 Stöd i att göra anpassningar

Resultat: Det finns stor förbättringspotential i stöd för anpassningar.

Påstående: *Jag får det stöd jag behöver för att göra anpassningar utifrån vad integrerade elever med intellektuell funktionsnedsättning behöver.*

- 1) 34 % Instämmer inte alls
- 2) 27 %
- 3) 32 %
- 4) 3 %
- 5) 4 % Instämmer helt

2.2.9 Elevers möjligheter att utveckla normer och värden

Resultat: Integrerade elever har, även i jämförelse med möjligheterna att nå kunskapsmål, lägre möjligheter att utveckla normer och värden.

Påstående: *Integrerade elever får en undervisning som ger dem goda möjligheter att utveckla normer och värden i enlighet med grundskolans läroplan.*

- 1) 16 % Instämmer inte alls
- 2) 27 %
- 3) 42 %
- 4) 13 %
- 5) 3 % Instämmer helt

2.2.10 Trivsel och trygghet i klassen

Resultat: Enligt de svarande trivs inte integrerade elever och känner sig trygga i sin klass i tillräcklig utsträckning.

Påstående: *Elever med intellektuell funktionsnedsättning trivs och känner sig trygga i den klass de är integrerade i.*

- 1) 6 % Instämmer inte alls
- 2) 19 %
- 3) 46 %
- 4) 18 %
- 5) 12 % Instämmer helt

2.2.11 Trivsel och trygghet i skolan

Resultat: Enligt de svarande trivs inte integrerade elever och känner sig trygga i skolan i tillräcklig utsträckning.

Påstående: *Elever med intellektuell funktionsnedsättning trivs och känner sig trygga i skolan.*

- 1) 6 % Instämmer inte alls
- 2) 17 %
- 3) 47 %
- 4) 14 %
- 5) 16 % Instämmer helt

2.2.12 Elever möts och lär av varandra

Resultat: Integrerade och icke integrerade elever möts och lär av varandra, men här finns utrymme för att detta sker i högre grad.

Påstående: *Elever som läser utifrån olika läroplaner och timplaner möts och lär av varandra.*

- 1) 10 % Instämmer inte alls
- 2) 25 %
- 3) 38 %
- 4) 20 %
- 5) 7 % Instämmer helt

2.2.13 Organisation som gynnar inkludering

Resultat: Skolans organisation missgynnar inkludering av integrerade elever.

Påstående: *Skolans organisation gynnar inkludering av integrerade elever.*

- 1) 32 % Instämmer inte alls
- 2) 25 %
- 3) 33 %
- 4) 9 %
- 5) 1 % Instämmer helt

2.2.14 Elevinflytande

Resultat: Det finns stor förbättringspotential i att ge elever delaktighet och inflytande över utformning av undervisning och lärmiljö

Påstående: *Elever mottagna i grundsärskolan är delaktiga och har inflytande över utformning av undervisning och lärmiljö.*

- 1) 38 % Instämmer inte alls
- 2) 25 %
- 3) 33 %
- 4) 4 %
- 5) 0 % Instämmer helt

2.2.15 Samarbete med vårdnadshavare

Resultat: Det finns förbättringspotential i att tillvarata samarbete med vårdnadshavare för att utveckla skolans innehåll och verksamhet.

Påstående: Samarbetet med integrerade elevers vårdnadshavare utvecklar skolans innehåll och verksamhet.

- 1) 18 % Instämmer inte alls
- 2) 14 %
- 3) 44 %
- 4) 17 %
- 5) 7 % Instämmer helt

2.2.16 Förberedelse för övergång

Resultat: Integrerade elever förbereds inte i tillräcklig grad för övergång efter avslutad grundskola.

Påstående: integrerade elever förbereds väl inför övergång när de slutar grundskolan.

- 1) 16% Instämmer inte alls
- 2) 23 %
- 3) 48 %
- 4) 13 %
- 5) 0 % Instämmer helt

2.2.17 Kommentarer i enkät

I slutet av enkäten gavs möjlighet att lämna kommentarer. Detta resulterade i 22 kommentarer. Här gavs uttryck för att det av olika skäl är svårt att besvara enkäten: *"Frågorna riktade sig ej till min profession", "svårt att svara som skolledare", "Jag inte är mentor". "Det är mycket man inte vet något om", "Jag har inte kunskap om hur det fungerar på min arbetsplats", "Jag är ny",* Ett par svarande efterfrågade svaret vet ej, exempelvis där svarande var lärare i lägre åldrar och tyckte det var svårt att svara på frågan om övergångar efter grundskola.

I den fråga där ordet inkludering förekom gavs kommentaren: *"Det är svårt att ge eleven så mycket man önskar man kunde. Inkludering på fel sätt blir exkludering. Man vill elevens bästa, men har svårt att räcka till."*

En kommentar gav uttryck för att det är genuint svårt att som lärare räcka till i undervisning av integrerade elever: *"Även om jag läst om intellektuell funktionsnedsättning, studerat grundskolans kursplaner, fått föreläsningar om ämnet, handledning och stöd, tycker jag det är utmanande och svårt att planera, anpassa och didaktiskt möta eleverna med dubbla läro- och kursplaner. Upplever stor otillräcklighet och press."*

En svarande, som var ny på arbetsplatsen, kommenterade att lärare och organisation behöver vara på *"samma sida"* för att arbeta framåt och fortsatte *"Den balans mellan organisation och undervisande lärare är starten, men arbetet behöver fortsätta och utvecklas ständigt. Hur självkritisk är man på denna arbetsplatsen? Har man självinsikt? Är man öppen för att prova på nytt? Tänka annorlunda? Utvecklas individuellt och tillsammans?"*

2.3 Föreställningskartor

Som ett komplement till enkätundersökningen gavs informanter också i uppgift att med kollegor ta fram föreställningskartor. Utvecklingsledare Per Fagerström på Center för skolutveckling bistod i genomförande och sammanställning. Föreställningskartor är en semistrukturerad intervjuform som styrs av den ingångsfråga eller frågeställning som ska utforskas och har ett friare flöde än den strukturerade intervjun. Syftet med föreställningskartan var att tydliggöra respektive persons föreställningar kring vad den anser vara centralt och viktigt för att integrerade elever ska få en anpassad undervisning.

Mer övergripande var syftet med genomförandet av föreställningskartor att skapa delaktighet och ge en kompletterande bild av informanternas förståelse om vad som är centralt vad gäller eventuellt behov av kunskap, kompetens och stöd för att lyckas med integrerade elever. Motsatsen, att som deltagare i projekt *inte* ges möjlighet att lyfta och klargöra sina initiala insikter och kunskaper, innebär en risk att inte knyta an till tankebanor och att deltagare därför inte heller ta till sig nya idéer.

2.3.1 Genomförande av föreställningskartor

Utifrån frågeställningen ”Vad anser du vara centralt och viktigt för att integrerade elever ska få en anpassad undervisning.” fick informanterna enskilt och samtidigt skriva ner sina ord och begrepp på post it-lappar. Ett ord eller begrepp per lapp. Detta säkrade att det blir var och ens egna tankar och begrepp som kommer fram och att man inte blir påverkad av sina kollegor.

För att komma djupare i sina förståelser tog deltagarna hjälp av varandra som kritiska vänner som fick ”bråka” med de framtagna föreställningarna genom att ställa förståelsefördjupande frågor kring de ord och begrepp som skrivits ned. Svaren på dessa förståelsefördjupande frågor antecknas på blädderblocket runt den aktuella post it-lappen. Det växte då fram en grafisk bild – en karta över föreställningar, föreställningskarta.

Genom att inledningsvis få tydliggöra sina insikter och föreställningar kring vad som är centralt och viktigt för att integrerade elever ska få en anpassad

undervisning ges

det en bra

utgångspunkt

kring hur olika

former av

kommande input,

såsom

föreläsningar,

litteratur,

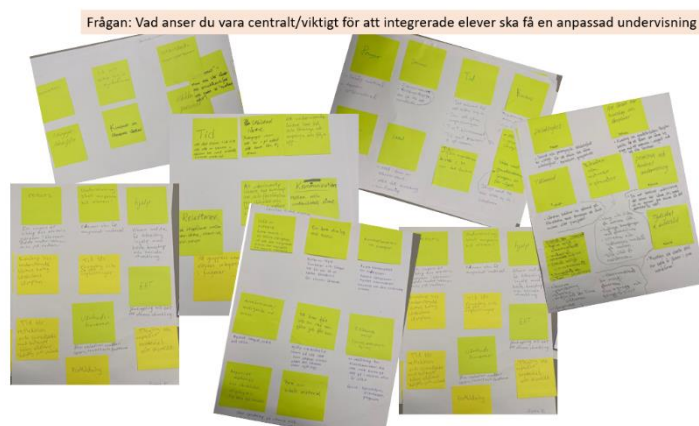
kollegiala samtal

och konkreta

händelser i

undervisningssituationer, påverkar och utmanar dem kring sina initiala

föreställningar. I slutet av insatsen med kartorna som underlag resonerar

informerarna kring vilka begrepp och förklaringar de utifrån sina förädlade och eventuellt nyvunna insikter vill behålla och eventuellt förstärka och vilka de vill tona ner eller kanske helt ta bort. På detta sätt kan de följa och se sin progression i frågan kring hur integrerade elever ska få en anpassad undervisning. (se avsnitt 4.2 nedan)

2.3.2 Resultat av föreställningskartor

Nedan redovisas vad som ansågs vara centralt för att integrerade elever ska få en anpassad undervisning. Detta ger en bild av vad deltagarna initialt såg som viktigt. Resultaten är nedan presenterade i sin helhet sorterat i kategorier:

Personalresurser
Resurs, vuxna är viktiga för elevens närvaro
Vuxenresurs under lektion och på rasten
Utbildade resurspersoner
Tillräckligt med personal
Personal, elevassistenter, fritidspedagog,
Stöd, i form av <u>elevass</u> ,
Utbildad lärare som vet hur man lär. INTE resurs
En resurs som kan hjälpa till både praktiskt och med extra förklaringar
Stöd av pedagog eller extra vuxen i en större elevgrupp så att den integrerade eleven har möjlighet till mycket vuxenstöd

Anpassat material, klassrum, undervisning. Tillgängliga lärmiljöer
Undervisningen och material skall anpassas till eleven
Tillgång till anpassat material och resurser
Tillgängliga lärmiljöer
Materialet
Planerat klassrum
Material och läromedel
Passande material – <u>ev självgående</u>
Pengar, inköp av material, <u>appar</u> och stödmaterial
Resurser
konkret material
Att undervisande lärare har tid och förmåga att anpassa och följa upp
Material att det finns anpassat material.
Anpassat läromedel
Anpassat läromedel
Anpassad lärmiljö, klassrum – grupprum och hjälpmedel
Anpassat material/undervisning
Kompetens att ge undervisning på rätt nivå
Avskärmande avskiljande vid behov, mkt intryck svårt att sålla.
Att hen får info om vad som gäller just för hen, hjälp vid <u>bildstöd</u> (men på ett sätt som gagnar eleven utan att läraren sliter ihjäl sig
Anpassat materiel tex läroböcker tillgång till digitala hjälpmedel.
Bra och enkelt material. Stor spridning på elevernas nivå svårt att hitta material som räcker hela vägen
Den fysiska miljön – klassrummet, planlösning, storlek, möjlighet för flera stationer
Material, läromedel – nivå anpassat enkelt med <u>bildstöd</u>
Trygghet o <u>studiero</u>

kunskap i läroplanerna
Kunskap hos undervisande lärare kring särskolans läroplan
Kunskap om särskolans läroplan
Läraren har kunskap om läroplanen
Att vara insatt i grundsärskolans läroplan
Veta vad grundsärskolans läroplan är för ngt,
Att undervisande lärare har kunskap om och förståelse för likheter och olikheter mellan Lgr och Lgrs
Att lärarna har tillräckliga kunskaper om läroplanen
God kunskap i båda läroplanerna
Kunskap kompetens hos pedagoger, ändra tankesätt hos pedagoger. Dubbla läroplaner
Att läraren har kunskap om läroplaner, kunskap om <u>grundsäskolans läroplan</u> behövs för att lärare ska känna sig trygg med att undervisa elever i enlighet med två olika läroplaner

Tid, planering
Tid för planering och att föra planering
Tid för reflektion och samarbete med kollegor kring elevens skolgång
Tid att sätta sig in i styrdokumentet
Allt får ta tid
få tid till att handleda
dåligt med tid till att sätta sig in i läroplanen
Tid för att göra anpassningar och testa och se vad som funkar
Tid till att sitta med eleven
HA tid och möjlighet att möta integrerad elev på hens nivå/villkor. en till en

Samverkan med vårdnadshavare
Vårdnadshavaren – bra relation mellan lärare, resurs och föräldrar
Samverkan
Dialog med vårdnadshavare
Samarbete med VH – ska vara integrerad i undervisningen och stötta med läxa om det finns
Kontakt med vårdnadshavare

Kunskap och fortbildning/handledning kring diagnoser
Fortbildning
Kunskap om intellektuell funktionsnedsättning
Kunskap hos all personal om alternativa metoder och material
Kunskap Om diagnoser och om läroplanen
Handledning

Relationsklimat i klassrummet, mellan klasskamraterna, acceptans och förståelse
Hjälpl, eleven måste få tillräcklig hjälp med både kunskap och social utveckling
Personkemi och relation går först
Relation skapar trivsel och lust att lära
Att grupper som eleven integreras med fungerar
Relationer, bra relationer mellan elev – lärare, lärare -VH och elever – elever
Accepterande klassrumsklimat
Kunskap om olikheter ökar med ålder/årskurs
Färre elever i klass med integrerad elev
Förståelse och information till klasskamraterna för att kunna bemöta integrerad elev
En bra dialog med eleven, kollar av läget och fångar upp för att få en bättre förståelse för elevens lärande
mycket information kunskap om den enskilda eleven

Samverkan och stöd (mellan lärare, från rektor, med BUP)
EHT – återkoppling till EHT för elevens utveckling
Kontakt med BUP
stöd fr skolläring
Kommunikation mellan alla undervisande lärare
Tålmod, läraren behöver ha tålmod och förståelse samt förmåga att växla mellan olika perspektiv
Ritualer och rutiner + struktur: börja och sluta på samma sätt, tydliga övergångar med påminnelser, schema och lektionens innehåll på tavlan, bildstöd på skolbänken
Tydlighet & bildstöd muntliga och visuella stöd – hur tydlig är läraren i sina instruktioner?

3 Kompetenshöjande insats

I detta kapitel tre redogörs för den kompetenshöjande insats som genomfördes inom projektet.

Kartläggningen redovisad i kapitel två visar att behovet av att utveckla verksamhet, kunskap och kompetens för att i högre grad lyckas med *alla* elever är stort. Utifrån projektets synvinkel är detta en motiverande bekräftelse för att öka kunskap och ge ett verksamhetsnära stöd.

3.1 Projektets mål

Projektet avsåg att genom ökade kunskaper och ett verksamhetsnära stöd uppnå flera mål särskilt viktiga för integrerade elever:

1. Integrerade elever får av lärare en anpassad undervisning i enlighet med grundsärskolans kursplaner
2. Integrerade elever trivs och känner sig trygga i sin klass och på sin skola.
3. Integrerade elever får i första hand sin undervisning tillgodosedd inom den elevgrupp hen tillhör.
4. Lärare som undervisar integrerade elever ges möjlighet att regelbundet diskutera hur elevernas prestationer står i förhållande till kunskapskraven som grund för fortsatt planering av undervisningen.
5. Berörda professioner upplever att de har fått en ökad kompetens om skolformernas läro- och kursplaner.
6. Berörda professioner upplever att de har en ökad kompetens om intellektuell funktionsnedsättning och hur det påverkar elevernas utveckling och lärande.
7. Berörda professioner upplever att de fått ett kvalitativt verksamhetsnära stöd avseende anpassning av undervisning för integrerade elever.

3.2 Aktiviteter

De aktiviteter som genomförts inom projektet är olika former av verksamhetsnära stöd som utgått från skolornas behov i syfte att integrerade elever ska få en anpassad undervisning i enlighet med den anpassade grundskolans kursplaner. Projektet har möjliggjort aktiviteter som coachande *handledning* riktad till skolledare, enskilda lärare, arbetslag och elevhälsans professioner. Det har anordnats *föreläsningar* och utbildningar gällande läroplan för den anpassade grundskolan och IF. Det har genomförts *nätverksträffar* för undervisande lärare till integrerade elever.

Aktiviteter och insatser har erbjudits till all personal på skolorna, det vill säga lärare, elevhälsa, skollledning, fritidspersonal och övrig skolpersonal. Alla insatser, förutom nätverken, har ägt rum ute på de skolor där de integrerade eleverna går. Projektledningens ambition var här att komma nära verksamheten. Insatserna har hållits i ett så litet sammanhang som möjligt för att kunna utgå från behov och kunna skräddarsy utbildning och information utifrån vad som efterfrågas.

Nätverksträffarna har skiljt sig åt i jämförelse med föreläsningarna och handledningen detta då de inte ägt rum ute på skolorna, utan i en lånad lokal centralt belägen i staden. Nätverken har inte heller vänt sig till all personal på skolorna utan endast till undervisande lärare. På nätverksträffarna har lärare med integrerade elever träffats för att ges möjlighet att lära sig mer om vad som gäller kring integrerade elever samt få stöd i att planera undervisningen utifrån rätt läroplan. Det har också varit ett forum för att diskutera hur elevernas prestationer står i förhållande till kriterier för bedömning och betygskriterier som grund för fortsatt planering av undervisningen.

4 Projektets resultat

I detta kapitel fyra ges en bild av utbildningsinsats utfall. Denna bild är en indikation på projektets resultat, då den är baserad på 23 enkätsvar och sju deltagare vid workshop om förställningskartor. Resultaten tyder på fördjupade kunskaper och ökad kompetens att lyckas med integrerade elever.

Efter interventionen genomfördes inom projektets ram dels en upprepning av den kartläggande enkäten, dels åter en uppgift att i en kompletterande workshop skapa föreställningskartor. Resultatet av enkät efter insats indikerar att föreläsningar och verksamhetsnära stöd ger bättre resultat.

Ambitionen med denna design var att fånga eventuell progression. Då skillnaden i antal svarande mellan de två omgångarna är så stor (84 svarande i omgång 1, och 23 svarande i omgång 2) går det inte att med säkerhet uttala sig om progression och utfall av projektet arbetsprocesser som helhet. Anledningen är att de som svarar i omgång två hypotetiskt kan vara de personer som svarade högt på den första enkäten. Dock anges svar i procent för den första enkäten i mindre kursiverat typsnitt längst till höger i varje figur.

4.1 Aktiviteter

Enkäten i omgång två är densamma som i den kartläggande enkäten, sånär som på en inledande fråga om vilka insatser de svarande tagit del av.

Resultat: De som tagit del av insatsen har företrädesvis lyssnat på föreläsning och/eller tagit del av handledning.

Påstående: *Har du tagit del av insatser i projektet, och i så fall vilka?(Flera svarsalternativ är möjliga)*

- Föreläsning 74% (17 st.)
- Verksamhetsnära stöd (handledning) 39 % (9 st.)
- Nätverk 9 % (2 st.)
- Inget av dessa 13 % (3 st.)

4.1.1 Svarande

Personer med olika funktioner som kommer i kontakt med integrerade elever ombads besvara enkäten. Flera svar var möjliga att ange. 23 personer besvarade enkäten, och 27 svar angavs (varför en procentsiffra högre än 100 % är möjlig i redovisningen nedan). Fördelningen blev som följer, med svar för enkät ett i mindre kursiverat typsnitt:

- Skolledare (4 st.)	(17 %)	(5 %)
- Elevassistent (2 st.)	(9 %)	(6 %)
- Elevhälsans professioner (2 st.)	(9 %)	(19 %)
- Speciallärare (1 st.)	(4 %)	(3 %)
- Lärare i fritidshem (3 st.)	(13 %)	(0 %)
- Lärare i lägre åldrar (11 st.)	(48 %)	(44 %)
- Lärare i högre åldrar (2 st.)	(9 %)	(28 %)
- Lärare utan legitimation (2 st.)	(9 %)	(3 %)

4.1.2 Kunskaper om Intellektuell funktionsnedsättning

Resultat: Mer än hälften av de svarande upplever efter insats att de delvis eller helt har goda kunskaper.

Påstående: *Jag har goda kunskaper om IF och dess konsekvenser för elevers utveckling och lärande.*

1) 0 % Instämmer inte alls	(9 %)
2) 13 %	(26 %)
3) 35 %	(36 %)
4) 44 %	(20 %)
5) 9 % Instämmer helt	(10 %)

4.1.3 Integrerade elevers möjligheter att nå kunskaper

Resultat: Svaren är normalfördelade vilket visar att det finns ett avsevärt glapp mellan mål och möjligheterna för elever att nå dem. Efter insatsen är det större andel som uppgett att de delvis eller helt instämmer med påståendet att integrerade elever har goda möjligheter.

Påstående: *Integrerade elever mottagna i grundsärskolan har goda möjligheter att nå kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier för grundsärskolans kursplaner.*

1) 0 % Instämmer inte alls	(11 %)
2) 10 %	(20 %)
3) 33 %	(37 %)
4) 38 %	(23 %)
5) 19 % Instämmer helt	(9 %)

4.1.4 Betygsättning

Resultat: Lärare i åk sex till nio kan få i uppgift att sätta betyg på integrerade elever. Resultaten indikerar att trygghet med denna myndighetsutövning har ökat.

Påstående: *Om vårdnadshavare eller integrerad elev så begär är jag trygg med att sätta betyg.*

1) 11 % Instämmer inte alls	(17 %)
2) 11 %	(22 %)
3) 44 %	(24 %)
4) 0 %	(22%)
5) 33 % Instämmer helt	(15 %)

4.1.5 Diskussioner om undervisningsutveckling i arbetslag

Resultat: Resultaten indikerar att samtal om undervisningsutveckling utifrån integrerade elevers behov och måluppfyllelse har ökat.

Påstående: *Arbetslag diskuterar regelbundet hur undervisningen kan utvecklas, utifrån förhållandet mellan integrerade elevers funktionsnedsättning, prestationer och kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier.*

1) 13 % Instämmer inte alls	(43 %)
2) 27 %	(22 %)
3) 27 %	(22 %)
4) 27 %	(9 %)
5) 5 % Instämmer helt	(3 %)

4.1.6 Kunskaper om grundsärskolans läro- och kursplaner

Resultat: Kunskaperna om grundsärskolans läro- och kursplaner har ökat men är otillräckliga.

Påstående: *Jag har goda kunskaper om grundsärskolans läro- och kursplaner.*

1) 13 % Instämmer inte alls	(23 %)
2) 22 %	(29 %)
3) 30 %	(31 %)
4) 13 %	(16 %)
5) 22 % Instämmer helt	(1 %)

4.1.7 Anpassad undervisning

Resultat: Anpassning av undervisning för elever med IF har förbättrats.

Påstående: *Elever med intellektuell funktionsnedsättning erbjuds undervisning som i hög grad är anpassad i enlighet med grundsärskolans kurs- och timplaner.*

1) 5 % Instämmer inte alls	(26 %)
2) 30 %	(37 %)
3) 30 %	(30 %)
4) 25 %	(7 %)
5) 10 % Instämmer helt	(1 %)

4.1.8 Stöd i att göra anpassningar

Resultat: De som varit målgrupp för insatsen och besvarat den andra enkäten upplever i betydligt högre grad att de får stöd i sitt arbete.

Påstående: *Jag får det stöd jag behöver för att göra anpassningar utifrån vad integrerade elever med intellektuell funktionsnedsättning behöver.*

6) 10 % Instämmer inte alls	(34 %)
7) 20 %	(27 %)
8) 20 %	(32 %)
9) 40 %	(3 %)
10) 10 % Instämmer helt	(4 %)

4.1.9 Elevers möjligheter att utveckla normer och värden

Resultat: Integrerade elever har getts betydligt större möjligheter att utveckla normer och värden.

Påstående: *Integrerade elever får en undervisning som ger dem goda möjligheter att utveckla normer och värden i enlighet med grundsärskolans läroplan.*

1) 0 % Instämmer inte alls	(16 %)
2) 20 %	(27 %)
3) 25 %	(42 %)
4) 40 %	(13 %)
5) 15 % Instämmer helt	(3 %)

4.1.10 Trivsel och trygghet i klassen

Resultat: Integrerade elevers känsla av trygghet och trivsel i sin klass beöms ha ökat.

Påstående: *Elever med intellektuell funktionsnedsättning trivs och känner sig trygga i den klass de är integrerade i.*

1) 0 % Instämmer inte alls	(6 %)
2) 5 %	(19 %)
3) 26 %	(46 %)
4) 38 %	(18 %)
5) 32 % Instämmer helt	(12 %)

4.1.11 Trivsel och trygghet i skolan

Resultat: Enligt de svarande trivs integrerade elever och känner sig trygga i skolan i högre utsträckning.

Påstående: *Elever med intellektuell funktionsnedsättning trivs och känner sig trygga i skolan.*

1) 0 % Instämmer inte alls	(6 %)
2) 10 %	(17 %)
3) 19 %	(47 %)
4) 48 %	(14 %)
5) 24 % Instämmer helt	(16 %)

4.1.12 Elever möts och lär av varandra

Resultat: Mötet och lärande mellan integrerade och icke integrerade elever har inte påverkats i särskilt hög grad, även om det bedöms som marginellt bättre.

Påstående: *Elever som läser utifrån olika läroplaner och timplaner möts och lär av varandra.*

1) 14 % Instämmer inte alls	(10 %)
2) 18 %	(25 %)
3) 27 %	(38 %)
4) 18 %	(20 %)
5) 23 % Instämmer helt	(7 %)

4.1.13 Organisation som gynnar inkludering

Resultat: Skolans organisation missgynnar även efter projektet inkludering av integrerade elever i alldeles för hög grad. Insatserna har dock bidragit till förbättring.

Påstående: *Skolans organisation gynnar inkludering av integrerade elever.*

1) 23 % Instämmer inte alls	(32 %)
2) 18 %	(25 %)
3) 23 %	(33 %)
4) 23 %	(9 %)
5) 14 % Instämmer helt	(1 %)

4.1.14 Elevinflytande

Resultat: Det finns förbättringspotential i att ge elever delaktighet och inflytande över utformning av undervisning och lärmiljö

Påstående: *Elever mottagna i grundsärskolan är delaktiga och har inflytande över utformning av undervisning och lärmiljö.*

1) 10 % Instämmer inte alls	(38 %)
2) 25 %	(25 %)
3) 35 %	(33 %)
4) 15 %	(4 %)
5) 15 % Instämmer helt	(0 %)

4.1.15 Samarbete med vårdnadshavare

Resultat: Det finns förbättringspotential i att tillvarata samarbete med vårdnadshavare för att utveckla skolans innehåll och verksamhet. Andelen som delvis eller helt *inte* instämmer är oförändrad, men det är fler som förflyttat sig från varken eller till att instämma med att samarbetet med vårdnadshavare utvecklar.

Påstående: *Samarbetet med integrerade elevers vårdnadshavare utvecklar skolans innehåll och verksamhet.*

1) 20 % Instämmer inte alls	(18 %)
2) 15 %	(14 %)
3) 20 %	(44 %)
4) 20 %	(17 %)
5) 25 % Instämmer helt	(7 %)

4.1.16 Förberedelse för övergång

Resultat: Resultaten för enkät två tyder på att arbetet med att förbereda integrerade elever för övergång efter avslutad grundskola i hög grad har förbättrats.

Påstående: *integrerade elever förbereds väl inför övergång när de slutar grundskolan.*

1) 6% Instämmer inte alls	(16 %)
2) 6 %	(23 %)
3) 31 %	(48 %)
4) 31 %	(13 %)
5) 25 % Instämmer helt	(0 %)

4.1.17 Kommentarer i enkät

De svarande påminnes om att de i början av enkäten kryssade i om du tagit del av någon insats (föreläsning, nätverk och eller verksamhetsnära stöd). De ombads här att ge kommentarer om hur de upplevt insatsen/insatserna och huruvida det gav stöd för arbetet med integrerade elever.

Dessa kommentarer ger en utvärderande kvalitativt bild. Svaren i enkäten i dess andra omgång lutade tydligt mot att insatsen gjort skillnad, och kommentarerna i enkäten kompletterade och förstärkte bilden av att insatsen varit lyckad då den gett såväl kunskaper som stöd:

”Kunnig personal, lyhörd, insatsen var anpassad till vår kunskapsnivå och det vi efterfrågade, handledningen var väldigt verksamhetsnära och användbar direkt.”

”Verksamhetsnära stöd är ett fantastiskt stöd till oss pedagoger. Det ger möjlighet till frågor och diskussioner.” *”Bra med en genomgång IRL.”*

”Har gett mig mkt kunskap om integrerade elever och läroplaner.”

”Det var en jättebra föreläsning.”

”Föreläsning var för hela EHT och det gav alla värdefulla insikter om kursplaner och arbetet kring eleven. Lärarna som har stödet har uppskattat arbetet och samarbetet då de har efterfrågat tydlighet i hur man arbetar med två kursplaner och organiserar undervisningen.”

”Jag var mycket glad över att vi som skola gavs möjlighet att delta med tre lärare. I efterhand kan jag konstatera att deltagandet från vårt håll varit lågt, något som jag tycker är synd. På skolan behöver vi förtydliga att tillfällen som dessa har hög prioritet.”

”En tydligare modell för integrering av elever behöver tas fram där lärare som undervisar på grundskola får vara med och påverka hur det pedagogiska arbetet i grundskolans klassrum bäst tillgodoser elevernas behov så att integreringen blir inkluderande och icke utmärkande.”

”Era besök på skolan har resulterat i att den särskoleintegrerade eleven äntligen får lov att vara i klassrummet med de andra barnen och att läraren nu tilltalar hen. Tidigare var hen förvisad till ett separat rum och var snarare exkluderad än inkluderad. Nu känns det som om ansvariga fått upp ögonen för hur viktigt det är att hen också får känna sig delaktig och sedd. För egen del har jag fått ett kvitto på att det arbete vi gör med eleven och det tänket vi har har varit gynnsamt för elevens lärande. Dock önskar jag ett tätare samarbete med vårdnadshavarna vilket vi inte tillåts av ansvarig lärare.”

”Viktigt att det finns förutsättningar såsom planeringstid och möjlighet till reflektionstid för att nå samsyn.”

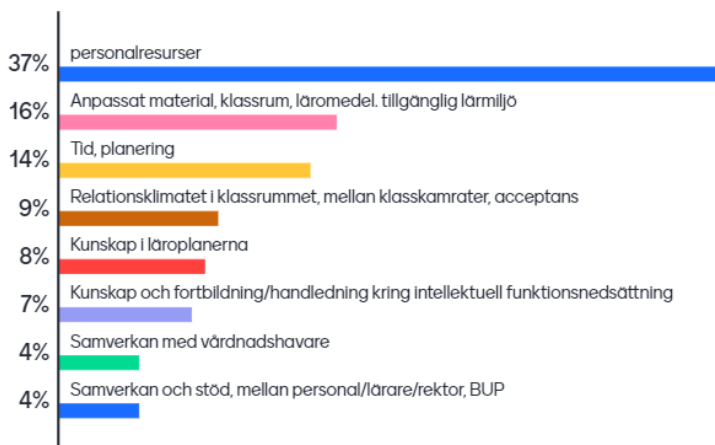
4.2 Föreställningskartor efter insats

Endast sju deltagare deltog i att göra föreställningskartor i slutet av projektet. Vad som framstod som betydelsefullt vid integrering av elever är, trots relativt kartläggningen få deltagare, viktiga aspekter.

Det som tydligt framgår är att de främst anser att personalresurser är centralt. Att lärmiljön görs tillgänglig genom exempelvis anpassat material, klassrum, läromedel följer därpå, liksom tid för planering och samverkan med kollegor.

På workshoppen arbetade informanterna även med vad de lärt sig mest kring. Kunskap i läroplanerna och kunskap kring intellektuell funktionsnedsättning var dominerande svar. Därefter framkom vikten av personalresurser och vikten av tillgängliga lärmiljöer såsom material, klassrum och läromedel.

4.2.1 Bilder från workshop om vad som är viktigt, och från vad deltagare i insats lärt sig mest av

5 Diskussion

I detta kapitel fem diskuteras resultat och implikationer. Vad kan vi lära oss av projektet och vad kan vi ta med oss?

När vi utifrån denna undersökning ser till integrerade elevers rätt att utvecklas så långt som möjligt beskriver kartläggningen i kapitel två att organisationens behov av förbättring, kunskap, kompetens och förmåga att stödja är stora. Kartläggningen ger med säkerhet belägg för att projektet *”Tillsammans för framtidens skola - rustad för olikheter”* var en angelägen satsning.

5.1 Processen

I den bästa av världar kunde förstås fler av alla, och fler från de skolor som anmält intresse, tagit del av insatser i projektet och även besvarat den andra enkäten. Erbjudandet av kunskaper och stöd kunde ha nått fler, vid fler tillfällen och ha pågått längre. Den intervention som insatsen innebär kuggar emellertid i och stärker huvudmans ordinarie förbättringsarbete vilket innebär ökade chanser att positiva effekter blir hållbara och att spridning sker.

Projektiden har präglats av ett iterativt förhållningssätt där projektledning och Center för skolutveckling återkopplat och lärt av varandra. Projektet har också haft en arbetsprocess där resultat redovisats kontinuerligt i de olika forum som innefattas i Grundskoleförvaltningens organisation för styrning och ledning av grundsärskolans frågor.

5.1.1 Utvärderingen

Metodologiskt är effektiviteten och träffsäkerheten i insatsen som sådan svårfångad då det inte i en före- och eftermätning med säkerhet går att följa uppfattningar hos enskilda individer, eller att med samma svaranden vid de två tillfällena aggregera dem för att se förändring efter interventionen.

Att de som deltagit även i slutet på satsningen är nöjda med den kunskap och det stöd de fått är ett positivt resultat, och denna grupp svarar mer positivt i jämförelse med den större grupp som besvarade den första kartläggande enkäten. Det kan mycket väl vara så att insatsen har lett till stora förbättringar för de integrerade eleverna genom att kunskaper och stöd förbättrats, materialet pekar tydligt i den riktningen. Men för att med säkerhet ha kunnat hävda detta hade det framför allt behövts högre svarsfrekvens i den andra enkäten.

5.2 Resultaten

Utvärderingen är positiv och resultaten bekräftas kvalitativt av de kommentarer som också lämnats i den enkäten i omgång två. Framförallt kartläggningen, men även utvärderingen av projektet, visar sammantaget att behov av kunskapshöjande insatser är stort. Här handlar det om grundsärskolans läro- och kursplaner men också om vad som fungerar i klassrummet. Samtal om undervisningsutveckling utifrån integrerade elevers behov och måluppfyllelse är en viktig del för att öka kunskap, och för att gå från kunskap till kompetens. Lärare behöver bättre stöd för att göra fungerande anpassningar och för att kunna undervisa utifrån två läroplaner. Myndighetsutövningen att sätta betyg på integrerade elever behöver säkerställas.

En potential med att elever är integrerade är att det ordinarie sammanhanget och kamrateffekter långsiktigt kan öka de integrerade elevernas måluppfyllelse, självförtroende och motståndskraft. En förutsättning är då att de är trygga i sin klass och i sin skola, vilket enkäten visar att de inte är i tillräcklig utsträckning.

Något som ger tankar om våra egna normer och värden är att det finns stor förbättringspotential i att ge elever delaktighet och inflytande över utformning av undervisning och lärmiljö. Även vad gäller att integrerade och icke integrerade elever möts och lär av varandra finns det utrymme för att detta sker i högre grad. Det finns även förbättringspotential i att tillvarata samarbete med vårdnadshavare för att utveckla det som är vårt ansvar; skolans innehåll och verksamhet.

Det stämmer till eftertanke är att integrerade elever inte förbereds i tillräcklig grad för övergång efter avslutad grundsärskola. Kommentarer tyder på att det kan finnas en förbättringspotential i att även lärare i lägre åldrar har fokus på att elever klarar nästa steg i utbildningskedjan och/eller blir rustade för ökad självständighet och för arbetsmarknad.

Ett resultat som sticker ut och samtidigt är svårtolkat är frågan om huruvida skolans organisation missgynnar inkludering av integrerade elever. I kartläggningen är det endast 10 % som delvis eller helt instämmer med att organisationen gynnar inkludering av integrerade elever. Här finns anledning att på strategisk nivå ta reda på mer om vad som ligger bakom detta resultat och hur det ska tolkas.

5.3 Framtiden

Föreliggande utvärdering kan vara användbar i utvecklingsarbete. Rapporten synliggör behov i organisationen. Den kan fungera för att sprida erfarenheter från projektet och enkätfrågorna framtagna i projektet går utmärkt att använda även i samtal om utvecklingsbehov.

Den viktigaste slutsatsen är måhända den mest övergripande, att undervisning och utbildning inte upplevs att i tillräcklig grad möta behov som integrerade elever har, eller de behov som personalkategorier i verksamheten har för att lyckas med detta uppdrag. Det är på sätt och vis en hoppfull utgångspunkt att vi nu med den kartläggande enkäten med säkerhet vet detta, och att projektet *”Tillsammans för framtidens skola - rustad för olikheter”* visar att skolutveckling riktad mot angelägna frågor gör skillnad.

Integrerade elever och frågan om tillgängliga lärmiljöer innebär också att se intellektuella funktionsnedsättningar i ett sammanhang av den ordinarie verksamhetens kvalitet vilket gör att frågan handlar om alla elever. Den analys som gjordes i samband med framtagandet av föreställningskartor pekade på vikten av att på systemnivå ta sig an villkorande strukturella problem så som brister i personalresurser, avsatt tid för kompetensutveckling och i förutsättningar att utveckla tillgängliga lärmiljöer.

Ska jag avslutningsvis göra ett medskick får det bli att betona vikten av att de integrerade eleverna med IF får höras och synas i utvecklingsarbetet. Mycket av arbetet med att skapa tillgängliga lärmiljöer är avgörande för dessa elever, och bra för alla. Ett sätt att öka tillgängligheten och läraryrkets attraktivitet är när skolan organiserar för att kollegialt arbeta med beprövad erfarenhet. Därigenom blir verksamma i skolan del i egen viktig lokal kunskapsproduktion som utvecklar undervisning och lärmiljö på sätt där framsteg kan inspirera och direkt gynnar elever.

Som utvärderare vill jag också tacka projektledning för samverkan och de verksamma som besvarat enkäten. En kommentar i enkäten som inspirerar till fortsatt utvecklingsarbete är: *”Arbetet behöver fortsätta och utvecklas ständigt. Hur självkritisk är man på denna arbetsplatsen? Har man självinsikt? Är man öppen för att prova på nytt? Tänka annorlunda? Utvecklas individuellt och tillsammans?”*

6 Bilaga 1 Enkät

Anpassad utbildning för integrerade elever med intellektuell funktionsnedsättning

Du som deltar i denna studie kommer att möta elever med intellektuell funktionsnedsättning som är integrerade, dvs de är mottagna i grundsärskolan men får sin utbildning i grundskolan. Integrerade elever innebär därmed att undervisningen och lärmiljön behöver planeras och genomföras utifrån både grundskolans och grundsärskolans läroplaner och timplaner.

Nedan följer 15 påståenden där du på en skala kan markera från instämmer inte alls till instämmer helt.

Enkäten väcker kanske funderingar? Lämna gärna kommentarer på slutet.

Tack på förhand!

Vilken funktion har du på skolan?

(Flera svarsalternativ möjliga)

- Skolledare
- Lärare lägre åldrar (F-åk6)
- Lärare högre åldrar (åk7-9)
- Lärare i fritidshem
- Lärare utan legitimation och formell behörighet
- Speciallärarexamen med inriktning mot utvecklingsstörning, eller motsvarande undantag
- Elevassistent
- Elevhälsans professioner

Jag har goda **kunskaper om intellektuell funktionsnedsättning** och dess konsekvenser för elevers utveckling och lärande.

	1	2	3	4	5	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

Integrerade elever mottagna i grundsärskolan har **goda möjligheter att nå** kriterier för bedömning av kunskaper och betygsriterier för grundsärskolans kursplaner.

1 2 3 4 5

Instämmer inte alls Instämmer helt

Om du lärare åk 6-9:

Om vårdnadshavare eller integrerad elev så begär är jag trygg med att **sätta betyg**.

1 2 3 4 5

Instämmer inte alls Instämmer helt

Arbetslag diskuterar regelbundet **hur undervisningen kan utvecklas**, utifrån förhållandet mellan integrerade elevers funktionsnedsättning, prestationer och kriterier för bedömning av kunskaper och betygsriterier.

1 2 3 4 5

Instämmer inte alls Instämmer helt

Jag har goda kunskaper om **grundsärskolans läro- och kursplaner**.

1 2 3 4 5

Instämmer inte alls Instämmer helt

Elever med intellektuell funktionsnedsättning erbjuds undervisning som i hög grad är **anpassad** i enlighet med grundsärskolans kurs- och timplaner.

1 2 3 4 5

Instämmer inte alls Instämmer helt

Jag får det **stöd** jag behöver för att göra anpassningar utifrån vad integrerade elever med intellektuellt funktionsnedsättning behöver.

	1	2	3	4	5	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

Integrerade elever får en undervisning som ger dem goda möjligheter att utveckla **normer och värden** i enlighet med grundsärskolans läroplan.

	1	2	3	4	5	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

Elever med intellektuell funktionsnedsättning **trivs** och känner sig **trygga** i den klass de är integrerade i.

	1	2	3	4	5	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

Elever med intellektuell funktionsnedsättning **trivs** och känner sig **trygga** i skolan.

	1	2	3	4	5	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

Elever som läser utifrån olika läroplaner och timplaner **möts och lär av varandra**.

	1	2	3	4	5	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

Skolans **organisation** gynnar inkludering av integrerade elever.

1 2 3 4 5

Instämmer inte alls Instämmer helt

Elever mottagna i grundsärskolan är delaktiga och har **inflytande** över utformning av undervisning och lärmiljö.

1 2 3 4 5

Instämmer inte alls Instämmer helt

Samarbetet med integrerade elevers **vårdnadshavare** utvecklar skolans innehåll och verksamhet.

1 2 3 4 5

Instämmer inte alls Instämmer helt

Integrerade elever förbereds väl inför **övergång** när de slutar grundsärskolan.

1 2 3 4 5

Instämmer inte alls Instämmer helt

Möjlighet till kommentar

Lång svarstext

Utbildningsförvaltningen, Center för skolutveckling

Telefon: 031-367 04 24

E-post: mats.widigson@educ.goteborg.se

